

# Tidsskriftskopi:

Historisk årbog for Thy og Vester Hanherred  
Skipper, Flemming  
Nolde, Lildstrand og farverne.  
2004  
side 96

Bestillingsid: 1512818524352

DanBib/BOB bestil-id: 1028437202

*Dette materiale er indskannet og fremsendt elektronisk i henhold til aftale med COPY-DAN Tekst & Node.*

*Det er ikke tilladt for slutbrugeren at videregende det indskannede materiale til andre.*

# Nolde, Lildstrand og farverne

af Flemming Skipper

Skagen har haft sine malere og digtere. Ancher, Krøyer, Drachmann – og hvad de hedder alle sammen. Lildstrand har haft i al fald én maler, der har forevigtet fiskerlejet og dets beboere, som nu lever videre i kunsthistorien og i dag kan ses på et museum i Seebüll. Malerens navn er Emil Nolde (1867-1956). Han boede en tid i Strandgården i begyndelsen af det forrige århundrede. Gik ture langs stranden og nåede frem til Bulbjerg, hvor han tegnede Skarreklit. Tog på fiskeri med Lildstrand-pioneren Poul Græsbøl, ejeren af Strandgården, der stod i spidsen for fiskerne, var strandfoged og leder af redningsstationen. Ligesom kunstnerne i Skagen malede han fiskerne. Hav og fiskere har til alle tider haft en sær tiltrækning på malere. Ikke alene på grund af det rent maleriske, de gode ansigter, den barske natur. Noget andet er på spil. En romantisk forestilling om mennesket tæt på det elementære i tilværelsen, naturens kræfter, livets kamp osv. Sådan kommer de fem fiskere, Nolde malede i 1901, til os i dag: Niels Holme, Poul Græsbøl, Karl Nielsen, Otto Andersen og Peter Wollesen. I en artikel i Aalborg Stiftstidende i 1966 fortalte Hanne Thomsen, datter af Poul Græsbøl, om den unge fattige maler, som boede hos dem i Strandgården: *»Emil Nolde hed han, han blev vist siden berømt, han var så glad og nem. Han malede mange billeder – også af mig ude ved komfuret«.*

Jo, han blev vist berømt! Emil Nolde blev en af hovedeksponenterne i den tyske ekspressionisme. I efteråret 1900 var han i København, hvor han malede billeder fra havnen og kanalen. Derefter rejste han til den jyske vestkyst for at arbejde, og det var efter opholdet her,

hans maleri tog en ny drejning, hvor mennesket kom i centrum i farvestærke værker. Kunsten skulle undersøge, fortolke og karakterisere mennesket. Og det menneskelige element er stærkest udtrykt i Noldes religiøse billeder. Ønsket om en stor tysk kultur fik ham til at melde sig i nazistpartiet, der imidlertid fandt ham »antitysk« i 1938 og gav ham »maleforbud«. Han malede dog videre. Det blev til de såkaldte »umalede billeder« i vandfarve, som ikke kunne lugtes ved kontrolbesøg. Grotesk var det og som sådan skildret i Siegfried Lenz' roman »Tysktime«.

Havet, som Nolde huskede det fra opholdet i Lildstrand, blev et af de store motiver, hvor farven fuldstændigt overtager billeddannelsen. I 1926 flyttede Nolde til Seebüll lige syd for den dansk-tyske grænse. I det flade marskland og ved havet blev de sene års landskaber til. *»Hvis det blev svært for mig, søgte jeg en smule hjælp i naturen«,* skrev han under »maleforbuddet« i 1941. *»Det var vel i og for sig ikke rigtigt at gøre det, thi i selve billedet ønskede jeg at opnå en form hinsides al natur«.*

Opholdet i Lildstrand og ved den jyske vestkyst i begyndelsen af det forrige århundrede vedblev at være en væsentlig kilde til inspiration for Emil Nolde livet igennem. Mødet med de voldsomme naturkræfter og menneskene ved det yderste hav. Et drama der i begyndelsen kommer direkte til udtryk på lærredet for siden at blive en indirekte styring af de farver, der er i stand til at fortælle alt dét, der ligger bag motivet. Det var ikke kun lyset, han så. Det var måske netop her, han som maler var anderledes end de kunstnere, der rejste »helt« til Skagen.

# Scrapbogen som historisk fortælling

af Flemming Skipper

*Udklippetsbogen og dens indhold af plakater, breve, kort og gamle tipskuponer er mere end det papir, som udklippene er limet fast til - den er en direkte forbindelse til fortiden. Det er kildernes magi!*

Eksisterer den længere, bliver den stadig »ført«, scrapbogen – bogen med de mange udklip?

Eller er det gået den som de mange fotos, der tidligere omhyggeligt blev klæbet ind i tilsvarende albums, ordnet årgangsvis, og stillet op i reolen sammen med alle bøgerne fra bogklubben?

Er udklippene havnet samme sted som billeder – scannet og lagt ind i familiens computer? Eller i en skuffe – til »bedre tider«?

Gennem scrapbogen kan et menneskes liv, dets bedrifter i det offentlige rum følges som det afspejles i de lokale aviser – om det nu er som politiker eller lokal sportshelt. Det sam-

me gælder en forening, en virksomhed, en sammenslutning, en bevægelse eller en forretning – scrapbogen giver enten hele historien, eller den kan hjælpe hukommelsen, erindringen, på vej.

Hvad der i årenes løb er sakset og omhyggeligt limet ind i en scrapbog kan vise sig at blive vitale dele af den lokale historie, når den skal fortælles. Eller en families historie. Sammen med indholdet fra andre scrapbøger kan en større historie måske foldes ud. Og så har scrapbogen den fordel, at den kan lånes ud, den er fleksibel, den stiller sig til tjeneste, andre kan få glæde af dét materiale og dé fortællinger, der ligger gemt på bogens tykke



*Sådan tager de sig ud, de 18 scrapbøger på Lokalhistorisk Arkiv i Thisted. De er en guldgrube af oplysninger om dansk fodbold i 1930'erne og i begyndelsen af 1940'erne. Og i særdeleshed om alt, hvad der rørte sig i Thisted Idræts Klub. Alt blev klippet ud af aviser og blade. Eller referater skrevet direkte ind i bøgerne med fyldepenen. Det var en ganske særlig fyldepen. Den var også fyldt med karikaturtegninger af sportens helte – udenbys som lokale.*